

Krzysztof Folta, Jolanta Holeczko¹

**Urazowe zwichnięcie L₄-L₅ z złamaniem trzonu L₄
i zupełnym zniszczeniem tylnego aparatu więzadłowego
od L₂ do L₅ u 6 letniego dziecka bez uszkodzeń neurologicznych**

Przypadek kazuistyczny

***Streszczenie:** W pracy opisano rzadki przypadek urazu kręgosłupa u 6 letniego chłopca przygniecionego huśtawką, w wyniku czego doszło do niestabilnego całkowitego prawostronnego zwichnięcia L₄-L₅ ze złamaniem trzonu L₄ i całkowitym rozzerwaniem tylnego aparatu więzadłowego od L₂ do L₅ bez ubytków neurologicznych. Chłopca leczono operacyjnie repozycją otwartą i stabilizacją systemem DERO z dobrym wynikiem.*

OPIS PRZYPADKU

Chłopiec D.Ł. (2356/96) lat 6 przygnieciony żeliwną huśtawką w wyniku czego doznał urazu kręgosłupa lędźwiowego. Bezpośrednio po wypadku wystąpiły drętwienia kończyn dolnych, które ustąpiły samoistnie. Pierwotnie przewieziony do szpitala rejonowego a następnie do naszego ośrodka. W chwili przyjęcia stwierdzono w badaniu rtg prawostronne zwichnięcie L₄/L₅, złamanie dolnej krawędzi trzonu L₄ z uszkodzeniem listwy brzeżnej i kompresją o 1/4 wysokości (ryc.1,2). Nie stwierdzono uszkodzeń neurologicznych wobec czego chorego operowano po 24 godzinach od urazu po wykluczeniu ewentualnych obrażeń narządów klatki piersiowej, jamy brzusznej i przestrzeni zaotrzewnowej.

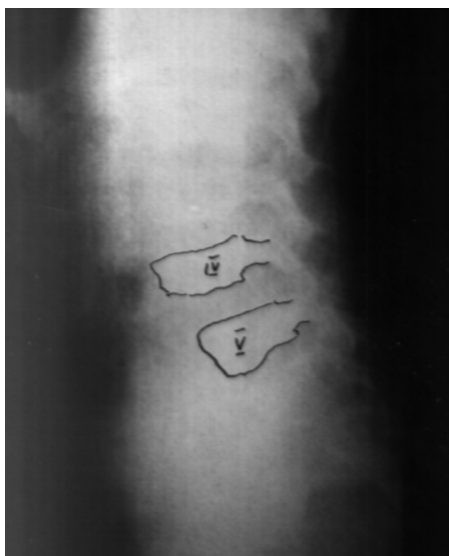
Operowano typowo z dojścia tylnego stwierdzając kolejno zupełne oderwanie więzadła podłużnego tylnego wraz z apo-

fizami wyrostków kolczystych od L₂ do L₅ z zupełnym zniszczeniem wszystkich warstw więzadła. Następnie stwierdzono zupełne boczne zwichnięcie L₄ względem L₅ ku stronie prawej bez złamań wyrostków stawowych.

Ryc.1. Rtg AP Boczne zwichnięcie L₄/L₅.

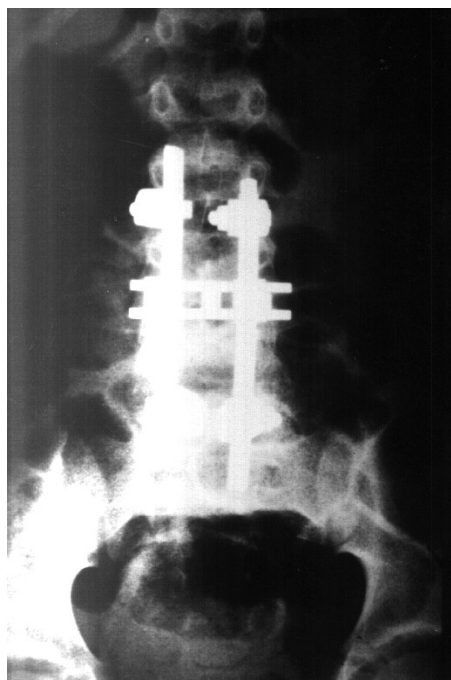
¹ *Krzysztof Folta, Jolanta Holeczko*, Wojewódzki Szpital Chirurgii Urazowej, Piekary Śląskie, ul. Bytomska 62, 41-940 Piekary Śląskie, Ordynator: dr n. med. *Krzysztof Folta*

Ryc.2. Rtg boczne złamanie dolnej krawędzi L_4 z zwichnięciem L_4/L_5 .

Zwichnięcie nastawiono z trudem na podwążkach Cobba. Po nastawieniu segment L_4/L_5 wykazywał tendencję do reluksacji. Po próbie stabilizacji transpedicularnej, od której odstąpiono z powodu zbyt małej średnicy nasad łuków w stosunku do posiadanych śrub założono 4 haki laminarne DERO obejmując niestabilne segmenty od L_2 do L_5 . Haki założono w kierunku kompresji uzyskując po zamocowaniu prętów stabilność doskonałej uprzednio repozyycji zwichnięcia. Pręty dogięto in situ odtwarzając lordozę lędźwiową. Stabilizację wzmocniono typową płytką "H" (ryc.3,4). Segment L_4/L_5 typowo usztywniono tylno-bocznie własną kością gąbczastą.

Ranę zamknięto warstwowo bez drenażu. Przebieg pooperacyjny nie powikłany. Szwy usunięto w 14 dobie. Dziecko pionizowano w 3 dobie od urazu zabezpieczając dodatkowo zmodyfikowanym gorstem termoplastycznym CTM z ujęciem miednicy.

Ryc.3. Rtg pooperacyjne AP.

Ryc.4. Rtg pooperacyjne boczne.

Po wstępnej rehabilitacji po 4 miesiącach stwierdzono prawidłowe odtworzenie krzywizny lędźwiowej ale występowało przymusowe tyłopochylenie miednicy spowodowane umocowaniem dolnych haków laminarnych pomiędzy segmentem L₅/S₁. Ponadto rozmiar użytego instrumentarium powodował trudności w leżeniu na plecach z obawą przed wytworzeniem odleżyny.

Po 5 miesiącach od urazu implantaty usunięto operacyjnie stwierdzając stabilny segment L₄/L₅ z solidną spondylodezą. Układ kompleksu więzadła tylnego od L₂ do L₄ wypełniony był włóknistą tkanką łączną przypominającą więzadło naturalne. Po wygojeniu rany stosowano nadal przez 2 miesiące gorset CTM. Po rehabilitacji powróciło prawidłowe ustawienie miednicy i krzywizn kręgosłupa.

W ciągu 8-miesięcznej obserwacji nie stwierdzono niestabilności ani tendencji do rozwoju pourazowej kifoskoliozy.

DYSKUSJA

Urazy kręgosłupa u dzieci są rzadsze niż u dorosłych i często przebiegają w innych formach anatomopatologicznych. Powodem jest inna mechanika i obecność części nie skostniałych w kręgosłupie przed zakończeniem dojrzewania szkieletowego (2,3,4).

W opisywanym przypadku pewnym zaskoczeniem był fakt rozległego „dodatkowego” urazu tylnego kompleksu więzadłowego przekraczającego miejsce urazu. Wg doświadczeń operacyjnych podobnych przypadków urazów kręgosłupa u dzieci poniżej 12 roku życia często uraz więzadłowy przekracza poziom złamania o 3 do nawet 6 segmentów (materiał własny) (1,5). Dyskusyjna pozostaje kwestia stabilizacji opisanego urazu kręgosłupa (1,2)

Zastosowanie stabilizacji transpedicularnej okazało się śródoperacyjnie niemożliwe z powodu zbyt małej średnicy nasad łuków. Ponadto wprowadzenie u rosnącego jeszcze dziecka śrub transpedicularnie mogłoby trwale uszkodzić strefy wzrostowe kręgow, dlatego raczej unikamy tego rodzaju zespolenia przed 12 rokiem życia (4).

W opisywanym przypadku zastosowano "dorosły" system DERO ponieważ system "pediatryczny" okazał się zbyt mały co powodowało luźne mocowanie haków.

Należałoby wobec tego opracować system pośredni pomiędzy "dorosłym a pediatrycznym systemem DERO" możliwy do zastosowania w każdych warunkach operacyjnych. Aczkolwiek opisywany przypadek z racji zmian urazowych i wieku dziecka jest kazuistyczny to wzrastająca liczba urazów kręgosłupa u dzieci zmusza do opracowania specjalnego dostosowanego do urazów dziecięcych zestawu implantów.

PIŚMIENNICTWO

1. **Edwards C., A. Levine;** *Posterior reduction and fixation for unstable L₄ S₁ Injuries.* Orthopaedic transactions, 1987; 11: pp. 19÷20.
2. **Folta K., i wsp.;** *Urazy kręgosłupa u dzieci-specyfika diagnostyki i postępowania.* IX Sympozjum Sekcji Spondyloortopedii PTOiTr, Łagów Lubuski, 1993.
3. **Haffner D.L., M.M. Hoffer, R. Wiedbusch;** *Etiology of Children's Spinal Injuries at Rancho los Amigos.* Spine 1993, vol.18, no.6, pp.679÷684.
4. **Keim H.A.;** *The Adolescent spine.* Grune-Stratton, New York 1976.
5. **Rumball K., J. Jarvis;** *Seat-Belt Injuries of the Spine in Young Children.* J.Bone Jt. Surg. (Br), 1992, 74-B, pp. 571÷574.

